

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 186/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Tiina Pullola, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Susanna Ahlström, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Hannu Miettinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Hanne Lohilahti, ympäristöministeriö
- läänineläinlääkäri Laura Haltia, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- läänineläinlääkäri Maarit Haveri, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- vanhempi kliininen opettaja, dosentti Laura Hänninen, Helsingin yliopisto, Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus
- professori Anna Valros, Helsingin yliopisto, Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus
- eläinsuojeluasiamies Saara Kupsala, Ruokavirasto
- ympäristöterveydenhuollon erityisasiantuntija Kaisa Mäntynen, Suomen Kuntaliitto
- tuotantoeläinlääkäri Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- puheenjohtaja Jan Mattila, SVELL Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry
- toiminnanjohtaja Kati White, SEY Suomen eläinsuojelu
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Luonnonvarakeskus
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Helsingin yliopisto, eläinlääketieteellinen tiedekunta
- Eläinten hyvinvointikeskus EHK
- Suomen riistakeskus
- Animalia ry

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp

- Eläinten terveys ETT ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- SEY Suomen eläinsuojelu
- Suomen eläinoikeusjuristit ry
- Suomen Juutalaisten Seurakuntien Keskusneuvosto
- Suomen Metsästäjäliitto
- Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- WWF Suomi

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Vuonna 1996 voimaan tulleen eläinsuojelulain kokonaisuudistusta on valmisteltu pitkään. Uudistustarpeen taustalla ovat muun muassa eläimen aseman muuttuminen yhteiskunnassa ja tutkimustiedon myötä lisääntynyt tieto eläinten tarpeista ja lajityypillisestä käyttäytymisestä. Sanna Marinin hallitusohjelman kirjausten mukaisesti eläinten hyvinvointilain perusteluissa tunnistetaan eläimen itseisarvo. Eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen tarkoituksena on eläinten hyvinvoinnin edistämisen ohella eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisääminen. Eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen tavoitteiden, yleisten periaatteiden sekä eläinten hoitoa ja kohtelua koskevien vaatimusten taustalla on ajatus siitä, että eläimellä on itseisarvo. Eläimen itseisarvo tarkoittaa hallituksen esityksen mukaan sitä, että eläin itsessään on arvokas riippumatta siitä, hyötykö ihminen eläimestä vai ei. Eläin on tunteva olento, jolla on fyysisiä ja psyykkisiä tarpeita sekä kyky tunkea positiivisia ja negatiivisia tuntemuksia. Valiokunta pitää hyvänä lähtökohtana sitä, että eläimen itseisarvoa toteuttavia säännöksiä sovelletaan kaikkiin lajeihin. Samalla valiokunta huomauttaa, että tästä näkökulmasta kaikkia lajeja, mukaan lukien tuotantoeläimiä ja luonnonvaraisia eläimiä, tulee kohdella samojen periaatteiden mukaan ja mahdollisten poikkeusten on hyvä perustua lajia koskevaan tutkittuun tietoon.

Hallituksen esitys on kompromissi, jossa on pyritty sovittamaan yhteen erilaisia eettisiä, taloudellisia ja tuotannollisia vaateita. Esitys ei sisällä merkittäviä muutosehdotuksia esimerkiksi turkiseläinten asemaan. Monet keskeisistä ehdotuksista perustuvat pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjauksiin, joiden mukaan uusien parsinavetoiden rakentamisesta luovutaan, eläimille taataan riittävä kivunlievitys kivuliaissa toimenpiteissä sekä huolehditaan koirien ja kissojen tunnistusmerkinnöistä ja rekisteristä. Hallitusohjelman mukaisesti eläinlääkäreille säädetään ilmoitusvelvollisuus perinnöllisten vikojen johdosta lemmikeille tehdyistä toimenpiteistä. Hallitusohjelman mukaisesti on perustettu eläinsuojeluasiamiehen virka, mutta tehtävää ei ole vakinaistettu. Valiokunta pitää tärkeänä, että eläinsuojeluasiamiehen tehtävä vakinaistetaan ja tätä varten varataan riittävät resurssit.

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp

Tuotantoeläimet

Tuotantoeläinten hoitoa ja kohtelua koskeviin säännöksiin ehdotetaan useita parannuksia. Valiokunnan saamissa lausunnoissa kritisoidaan kuitenkin muun muassa eläinten hoitoa ja pitopaikkaa koskevia poikkeuksia sekä pitkiä siirtymäaikoja. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ei puolla vesipuhvelin hyväksymistä tuotantoeläimeksi maidontuotantoon. Eläinten hyvinvointia koskevaan lakiehdotukseen sisältyy varsin pitkiä siirtymäaikoja muun muassa tuotantoeläinten pitoa koskeviin säännöksiin. Uusien parsinavetoiden rakentaminen ja käyttöönotto kielletään, mutta jo olemassa olevien parsinavetoiden käyttöä voidaan edelleen jatkaa maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen pidossa. Muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen sekä hevosten jatkuva kytkettynä pitäminen ehdotetaan kiellettäväksi viiden vuoden siirtymäajalla. Uusien porsitushäkkien rakentaminen ja käyttöönotto on tarkoitus kieltää lain voimaan tullessa. Emakoiden ja ensikoiden pidempiaikainen pito tiineyttyshäkeissä ehdotetaan kiellettäväksi 12 vuoden siirtymäajalla. Osa poikkeussäännöksiä koskevista siirtymäajoista toteutetaan asetuksella. Tämä koskee muun muassa tehostettua kivunlievitystä porsaiden kirurgisessa kastroatiossa. Valiokunta pitää pitkiä siirtymäaikoja jossain määrin ongelmallisena eläinten hyvinvointilain tavoitteiden ja eläinten lajityypillistä käytöstä koskevan tutkimustiedon kannalta. Toisaalta siirtymäajojen käyttö antaa mahdollisuuden kannustaa muutosten toteuttamiseen tukien avulla. Uusien vaatimusten asettamisessa ja toteutuksessa onkin tärkeää huolehtia siitä, etteivät maatilojen toimintaedellytykset, suomalaisten elintarvikkeiden kilpailukyky ja kansallinen elintarvikehuoltovarmuus vaarannu.

Eläinten lajityypillistä käytöstä koskeva tutkimustieto vaikuttaa edellyttävän huomattavasti kriittisempää suhtautumista emakoiden porsitus- ja imetyshäkkien käyttöön pitkän siirtymäajan puitteissa. Siirtymäajan tarvetta on perusteltu hallituksen esityksessä muun muassa sillä, että tiineyttyshäkkien pitkäaikaisesta käytöstä luopuminen edellyttää muutoksia sikalarakennuksen rakentamiseen. Samaa eläinmäärää varten tarvitaan suurempi pinta-ala tai vaihtoehtoisesti samassa rakennuksessa on mahdollista pitää aiempaa vähemmän sikoja. Investoinneista aiheutuvia kustannuksia olisi tarpeen jakaa siten, että ne jakautuvat riittävän pitkälle siirtymäajalle. Lisäksi porsaiden kirurgisen kastroation kiellon toteuttaminen 12 vuoden siirtymäajan kuluessa vaikuttaa erikoiselta lain yleisten periaatteiden kannalta. Siirtymäaikaa on perusteltu muun muassa sillä, että tutkittua tietoa täyskarjukasvatuksesta tarvitaan lisää. Valiokunta pitää tärkeänä, että tehokkaasta kivunlievityksestä huolehditaan kaikkien kirurgisten toimenpiteiden yhteydessä eläinlajista riippumatta. Valiokunta ehdottaa, että maa- ja metsätalousvaliokunta arvioi tarvetta ehdotetun kaltaisille siirtymäajoille ottaen huomioon hallituksen esityksen pitkän valmisteluajan mahdollistaman varautumisen muutoksiin ja tuottajien tiedossa olevat, eläinten hyvinvointia koskevat kuluttajien asenteet ja odotukset.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan päivittäistä tarkistamista koskeviin vaatimuksiin. Eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen 22 §:n mukaan eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin, jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa. Poikkeuksen muodostavat muun muassa tilanteet, joissa eläimet ovat vaikeasti tavoitettavilla laitumilla kesäaikaan. Valiokunnalle on todettu poikkeuksen johtavan tulkinnanvaraisena lain tavoitteiden toteutumisen vaarantumiseen. Joillakin roduilla laidun on eläinten pysyvä pitopaikka merkittävän osan vuodesta. Usein laidunkausi on keskeisintä eläinten

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp

jälkeläisten syntymän ja selviytymisen kannalta. Poikkeukset eläinten hyvinvoinnin tarkastusvelvollisuuteen saattavat johtaa sairaiden tai vammautuneiden eläinten laiminlyöntiin. Lisäksi laidunkausi saattaa joillakin tiloilla jatkua pitkälle talveen, jolloin ongelmia voi syntyä ravinnon riittävyyden ja riittävän säänsuojan kannalta.

Valiokunnalle on todettu, että poikkeuksen piiriin kuuluvissa vaikeasti tavoitettavissa laidunolosuhteissa eläimiä kuolee olosuhteiden, vedensaannin, ravinnon ja hoidon valvonnan riittämättömyyden seurauksena. Tilanne on ongelmallinen eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen tavoitteiden ja yleisten periaatteiden kannalta. Lisäksi eläinten valvonnan ja hoidon laiminlyönnistä seuraa eläinsuojeluvälvön ohella ongelmia sivutuotelainsäädännön valvonnan sekä eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnan toteutukseen. Valiokunta pitää toivottavana, että säännökseen liittyvät tulkintaepäselvyydet ja käytännön ongelmat poistetaan maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä. Kuluttajia kannustetaan ilmasto- ja ympäristösyistä käyttämään luonnonlaitumilla tuotettua lihaa ja suosimaan vapaana kasvaneista eläimistä saatavia tuotteita eläinten hyvinvointiin liittyvin perustein. Eläinten hyvinvointilakiehdotuksen käsittelyssä on tarpeen huolehtia siitä, että kuluttajien luottamus laiduntamalla tuotetun lihan eettiseen kestävyys-teen säilyy myös eläinten hyvinvoinnin osalta.

Harrastus- ja seuraeläimet

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota harrastus- ja seuraeläimiä koskeviin säännöksiin. Yhtenä keskeisenä tavoitteena voidaan pitää kissakriisin hoitoon tähtääviä säännöksiä. Tältä osin keskeisenä toimenpiteenä on lakiehdotuksen 25 §:ään kirjattu eläimen omistajan tai pitäjän velvollisuus estää eläinten hallitsematon lisääntyminen. Toisena elementtinä tulisi olla kissojen irtipidon kieltäminen. Eläinten hyvinvointia koskevassa lakiehdotuksessa ei kielletä kissojen irtipitoa. Lakiehdotuksen 6 §:n perusteluiden mukaan kissan pitämistä vapaana ei pidetä eläimen hylkäämisenä, mikäli kissasta muuten huolehditaan. Valiokunta pitää asianmukaisena, että sääntelyä tai perusteluita täsmennetään siten, että se on linjassa metsästyslain 75 ja 85 §:n säännösten kanssa. Tältä osin voidaan sallia asianmukaisesti rajattuja poikkeuksia muun muassa navetassa tai tallilla asuville kissoille, joista huolehditaan asianmukaisesti. Kissakriisin hoitoon liittyy olennaisena myös kissojen tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivelvoite, joita käsitellään eduskunnalle annetussa kansalaisaloitteessa KAA 4/2021 vp. Koirien osalta asiasta säädetään eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain nojalla.

Valiokunnalle on tuotu esiin huoli kettujen käyttämisestä luolakoirien taipumuskokeissa. Kettuja pidetään turkistarhaa vastaavissa pelkistetyissä olosuhteissa, eivätkä kettujen pito-olosuhteet turvaa niiden hyvinvointia. Elävän ketun käyttö luolakoirien taipumuskokeissa ei ole välttämätöntä luolametsästyksen jatkamisen kannalta. Muun muassa seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on tämän vuoksi asiantuntijakuulemisten perusteella päättänyt yksimielisesti suosittamaan elävällä kohde-eläimellä toteutettavien taipumuskokeiden kieltoa. Valiokunta esittää harkittavaksi, tuleeko luolakoirien taipumuskokeiden kieltö toteuttaa nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen yhteydessä.

Eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen 25 §:ssä säädetään eläinjalostusta koskevista tavoitteista ja kielloista. Sen mukaan eläinten jalostuksella tulee pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen. Säännös koskee tuotantoeläimiä sekä seura- ja harras-

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp

tuseläimiä. Lisäksi pykälässä ehdotetaan kiellettäväksi sellaisten jalostusyhdistelmien käyttäminen, jotka todennäköisesti periyttäisivät jälkeläisilleen merkittävää hyvinvointihaittaa aiheuttavia sairauksia tai muita ominaisuuksia. Hallituksen esityksen mukaan säännöksen tarkoituksena on estää sellaisten jalostusyhdistelmien käyttäminen, joiden todennäköisenä tuloksena syntyy psyykkiseltä tai fyysiseltä toimintakyvyltään sairauden tai muun syyn takia heikentyneitä eläimiä tai eläimiä, joiden mahdollisuudet lajityypilliseen käyttäytymiseen ovat muusta syystä heikentyneet. Säännöksen soveltamisessa olennaista on odotettavissa olevien jälkeläisten hyvinvointi ja mahdollinen tarve hoitaa kirurgisesti tai lääkitsemällä niiden perinnöllisiä sairauksia tai vammoja. Kiellettyä on myös sellaisen eläimen käyttäminen jalostukseen, joka ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden takia kykene lisääntymään luonnollisesti tai jonka hyvinvoinnille lisääntymisestä todennäköisesti aiheutuu merkittävää haittaa. Tältä osin tarkoituksena on suojata jalostukseen käytettävien eläinten hyvinvointia. Edellä kuvattujen säännösten tavoitteiden toteutumista tukee eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen sisältyvä säännös eläinlääkäriin velvollisuudesta ilmoittaa valvontaviranomaiselle koirilla ja kissoilla toteamistään jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista. Näitä ehdotuksia voidaan pitää kannatettavina. Samalla on huomionarvoista, että vaikka tiettyihin rotuihin kuuluvat yksilöt säännönmukaisesti periyttävät leikkaus- tai lääkehoitoa edellyttäviä sairauksia, näiden rotujen yksilöiden jalostusta ei ehdoteta kiellettäväksi. Lisäksi koirien ja kissojen osalta eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettu laki vaikuttaa edellyttävän viranomaisrekisterin käyttöä. Kissojen tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan asetuksen on hallituksen esityksen mukaan tarkoitus tulla voimaan vasta vuoden 2026 alussa.

Luonnonvaraiset eläimet

Eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi jokaisen velvollisuudesta auttaa sairasta tai vahingoittunutta luonnonvaraista eläintä. Eläimen auttamisen tavoitteena tulee hallituksen esityksen mukaan olla eläimen palauttaminen luontoon tai, mikäli tämä on eläinsuojelullisista syistä perusteltua, eläimen lopettaminen. Näiltä osin oikeustilaan ei ehdoteta muutoksia. Sen sijaan eläinten hyvinvointilaissa on tarkoitus säätää kunnan velvollisuudesta huolehtia kunnan eläinlääkäriin vastaanotolle tuodun sairaan tai vahingoittuneen luonnonvaraisen eläimen lopetuksesta. Käytännössä kunnaneläinlääkärit ovat tähänkin saakka huolehtineet vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetuksesta. Kunta voi halutessaan järjestää eläimille myös ensiavun luonteista hoitoa vastaanotolla. Kunnalla on kuitenkin jatkossa velvollisuus huolehtia vain eläinten lopetuksen järjestämisestä, joka ei edellytä luonnonvaraisten eläinten hoitoon liittyvää erityisosaamista ja jonka kustannukset ovat kohtuullisen pienet. Tarvittaessa eläin voidaan ohjata jatkohoitoon luonnonvaraisten eläinten hoitolaan. Luonnossa tavatun loukkaantuneen, avuttomassa tilassa olevan eläimen auttamisesta ja lopettamisesta säädetään metsästyslaissa. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Lopettamiseen voi saada apua poliisilta, suurriistavirka-avulta ja erävalvojilta. Valiokunta pitää täsmällistä säännöstä jokaisen velvollisuudesta auttaa luonnonvaraista eläintä sekä eläimen hallussapidon tarkempaa sääntelyä kannatettavina.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on jonkin verran kritisoitu kunnan vastuun rajaamista ainoastaan luonnonvaraisen eläimen lopettamiseen. Lausuntopalautteen mukaan kunnille tulee säätää myös velvollisuus huolehtia kunnan eläinlääkäriin vastaanotolle toimitetun sairaan tai vahingoittuneen luonnonvaraisen eläimen hoidon tarpeen arvioinnista, ensiavusta ja toimittamisesta

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp

asiantuntevaan hoitoon. Valiokunta pitää kritiikkiä perusteltuna, mutta ymmärtää toisaalta kunnan järjestämän eläinlääkäripalvelun rajalliset resurssit. Kunnan eläinlääkärien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti rahoitusperiaatteen mukaisesti. Jo tällä hetkellä tehtävien hoidon rahoitukseen liittyy ongelmia muun muassa eläinsuojeluvalvonnan osalta. Oman kysymyksensä muodostaa kunnan eläinlääkärien osaaminen luonnonvaraisten eläinten auttamiseen.

Eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen 28 ja 29 §:ään sisältyvät säännökset loukkaantuneen tai muutoin avuttomassa tilassa olevan eläimen hoidosta. Luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten elätettäväksi ottaminen on lähtökohtaisesti kiellettyä. Jatkossa kieltoa on tarkoitus soveltaa kaikkiin Suomen luonnossa eläviin luonnonvaraisiin selkärankaisten eläimiin. Voimassa olevassa laissa kielletään ainoastaan luonnonvaraisten nisäkkäiden ja lintujen elätettäväksi ottaminen. Kieltoa ei kuitenkaan sovelleta tilanteissa, joissa eläinten pyydystämiseen ja hallussapitoon on myönnetty luonnonsuojelulain, metsästyslain tai kalastuslain mukainen poikkeuslupa. Lisäksi avuttomassa tilassa oleva luonnonvarainen eläin voidaan ottaa elätettäväksi sille annettavaa hoitoa varten, jollei muu lainsäädäntö sitä estä. Lakiehdotuksen 29 §:ään ehdotetaan säännöstä eläimen lyhytaikaisesta haltuunotosta ensiavun antamiseksi tai hoitoon toimittamiseksi. Ensiavun jälkeen eläin on joko sen tilan salliessa vapautettava luontoon, toimitettava hoitoon tai lopetettava. Eläin on säännöksen mukaan lopetettava, jollei sitä voida vapauttaa luontoon, eikä sen jatkohoitoa ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää. Pidempikestoinen luonnonvaraisen eläimen hoito on lakiehdotuksen 61 §:n mukaan ilmoituksenvaraista toimintaa. Hoitopaikkaan toimitettu luonnonvarainen eläin on vapautettava sen tilan salliessa takaisin luontoon. Jos eläintä ei hoidon päätyttyä voida vapauttaa, eikä sitä voida sijoittaa pysyvästi eläintarhaan, se on lopetettava. Valiokunnalla ei ole huomautettavaa sääntelyyn, joka pitkälti vastaa nykytilaa. Eläintarhojen tehtäviin ei ehdoteta sisällytettäväksi säännöstä sairaiden tai loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten kuntoutuksesta tai pysyvästä säilyttämisestä. Valiokunta ehdottaa, että maa- ja metsätalousvaliokunta arvioisi tarpeen täydentää ehdotettua sääntelyä tältä osin.

Nykyisin luonnonvaraisten loukkaantuneiden eläinten hoitoon voidaan myöntää harkinnanvaraista yleisavustusta. Harkinnanvarainen avustus ei turvaa luonnonvaraisten eläinten hoidon pitkäjänteistä kehittämistä eikä toimijoiden yhdenvertaista kohtelua. Lisäksi avustus on suunnattu ainoastaan luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettujen vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitotoiminnan järjestämiseen. Rahoitusta ei siten voida käyttää saalis- ja riistaeläinten hoitoon. Luonnonvaraisten loukkaantuneiden eläinten hoitotoiminta tapahtuu usein vapaaehtoisena järjestötoimintana. Tässä toimintamallissa ei aina voida taata käytettävissä olevien resurssien ja tilojen riittävää tasoa. Kuten edellä on todettu, valiokunnan käsityksen mukaan kunnan velvollisuus huolehtia kunnan eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta sekä hoitolatoimintaa koskevat säännökset ovat sinänsä kannatettavia. Tosiasialliset mahdollisuudet järjestää luonnonvaraiselle eläimelle annettavaa ensiapua ja jatkohoitoa ovat riippuvaisia harkinnanvaraisesta rahoituksesta ja vapaaehtoistoiminnasta. Luonnonvaraisten eläinten pidempikestoisien hoidon turvaaminen edellyttäisi koko järjestelmän ja siihen käytettävien resurssien tarkastelua.

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp

Eläinsuojelutehtävien rahoitus ja organisointi

Kuntien ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla hoidetaan eläinsuojeluvalvontaa niin kutsuttuna valtion toimeksiantotehtävänä. Aluehallintovirasto maksaa kunnalle korvausta kunnan eläinlääkäriin suorittamasta valvonnasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eläinsuojeluvalvonnan osalta kustannukset ovat lähes kymmenkertaistuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2019 eläinsuojeluvalvonnasta maksettiin kunnille korvauksia noin 4,5 miljoonaa euroa. Kunnilla on tällä hetkellä vaikeuksia rekrytoida eläinlääkäreitä, ja valtion toimeksiantona hoidettavaa eläinsuojeluvalvontaa pidetään yhtenä tähän vaikuttavana tekijänä. Lisäksi mallia, jossa eläinsuojeluvalvonnan kustannukset laskutetaan jälkikäteen aluehallintovirastolta, pidetään raskaana ja epätarkoituksenmukaisena. Nykyinen kunnalle maksettava korvaus ei myöskään kata eläinsuojeluvalvonnan kaikkia kustannuksia. Lisäksi eläinten hyvinvoinnin valvonta edellyttää kunnan eläinlääkäriin ohella terveydensuojelun valvontaa hoitavan viranhaltijan osallistumista valvontakäynnille. Tällainen työparityöskentely on koettu myös viranhaltijoiden turvallisuutta ja työhyvinvointia edistäväksi järjestelyksi. Valiokunnalle on tuotu esiin, että myös terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan työpanos tulee korvata kokonaisuudessaan kunnille. Lisäksi eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen 26 §:n mukaan löytöeläinten hoidon järjestäminen ehdotetaan nykyiseen tapaan kuntien tehtäväksi. Löytöeläinten säilytysvelvollisuus on esityksessä säilytetty nykyisessä 15 päivässä. Näistä säännöksistä aiheutuu valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisäkustannuksia kunnille. Valiokunta pitää tärkeänä, että kunnille aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti.

Sairaiden ja vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettaminen säädetään kunnan tehtäväksi. Hallituksen esityksen mukaan käytännössä kunnaneläinlääkärit ovat lopettaneet luonnonvaraisen eläimen jo nykyisin, vaikka tätä ei ole säädetty kunnan tehtäväksi. Lopettamisesta aiheutuneet kustannukset on korvattu kunnille, jos korvauksia on haettu. Aluehallintovirastoille tehdyn kyselyn perusteella nämä kustannukset ovat olleet alle 1 000 euroa aluehallintovirastoa kohden. Valiokunta katsoo, että tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kustannukset on edelleen korvattava kunnille täysimääräisesti.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, etteivät luonnonvaraisten eläinten hyvinvointia koskevat asiat kuulu tällä hetkellä millekään olemassa olevalle asiantuntijaelimelle. Maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimivat neuvottelukunnat käsittelevät tieteellisiin ja opetustarkoitukseen käytettävien eläinten, tuotantoeläinten sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Luonnonvaraisten eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan perustaminen palvelisi luonnonvaraisten eläinten hyvinvointiin liittyvän tiedon kokoamista ja levittämistä sekä lakiehdotuksen säännösten toimeenpanoa. Valiokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja kannattaa luonnonvaraisten eläinten hyvinvoinnin lautakunnan perustamista vähintään asetuksentasoisin säännöksin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp

Helsingissä 12.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Sari Multala kok (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Nykyisen eläinsuojelulain korvaavaa lakia on valmisteltu jo yli kymmenen vuotta, ja pidämme uudistusta tarpeellisenä. Etenkin kotieläintuotanto on kuitenkin hyvin pitkäaikaista toimintaa, ja siksi on erittäin tärkeää, että uusiin tuotantolaitoksiin investoivat tai nykyistä kotieläintuotantoa laajentavat kotieläintuottajat tietävät, mitkä ovat eläinten hyvinvointivaatimukset maassamme jatkossa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää nyt esitetyn lain tavoitetta isossa kuvassa hyvänä. Esimerkiksi eläinten liikkuvuuden parantaminen pitkällä aikatahtaimella on kannatettava esitys ja vie eläinten hyvinvointia ja siihen liittyviä lakeja oikeaan suuntaan. Toki siirtymäajat olisivat voineet olla tapauskohtaisesti vieläkin pidempiä (vrt. sikatalous).

Valiokuntaryhmämme on huolissaan siitä, että uusi, nyt käsittelyssä oleva lakikokonaisuus sisältää joitain elementtejä, jotka lisäävät mitä todennäköisimmin kustannuksia esimerkiksi tuotantoeläintenpidon kohdalla ja mahdollisesti myös muualla (vrt. turkistarhaus). Lausunnossa todetaan, että uusien vaatimusten asettamisessa ja toteutuksessa on huolehdittava siitä, etteivät maatilojen toimintaedellytykset, suomalaisten elintarvikkeiden kilpailukyky ja kansallinen elintarvikehuoltovarmuus vaarannu. Tästä huolimatta lausunnossa vaadittavat toimet lisäävät myös asiantuntijalausuntojen perusteella huomattavasti kotieläintuotannon kustannuksia. Tuotantoeläinten pidon edellytys on kuitenkin tuotantotoiminnan riittävä kannattavuus. Valiokuntaryhmämme näkee, että eläinten hyvinvointiin liittyvissä ratkaisuissa joudutaan siis ottamaan huomioon tuotantotoiminnan taloudelliset edellytykset etenkin nyt, kun ala on ollut pitkään kannattavuuskriisissä. Nyt näin ei ole kuitenkaan käymässä, ei ainakaan riittävässä määrin.

Taloudellisen kannattavuuden heikentyminen on ongelma myös kotimaisten tuottajien kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta. Liian korkeat sääntelyvaatimukset Suomessa nostavat lopulta kotimaisten tuotteiden kuluttajahintoja, jolloin tuontituotteet saavat markkinoilla kilpailuedun alhaisempien tuotantokustannusten vuoksi. Kotieläintuotannon siirtyminen Suomesta sellaisiin maihin, joissa on huomattavasti löyhemmät vaatimukset eläinten hyvinvoinnille, ei ole tarkoituksenmukaista myöskään eläinten hyvinvoinnin kannalta. Silloin laki epäonnistuu tarkoituksessaan. Valiokuntaryhmämme näkee, että tulevaisuudessa koko elintarvikeketjun uudistusta tulee tarkastella, jotta voimme tukea suomalaista, monessa suhteessa varsin vastuullista tuotantoa ja sen kilpailukykyä sekä edistää tuotantoeläinten hyvinvointia sekä Suomessa että kansainvälisesti. Vaikuttamalla kansainvälisiin tuotanto- ja kauppastandardeihin voimme edistää eläinten hyvinvointia vaarantamatta kotimaista kilpailukykyä.

Lopuksi vielä toteamme, että on erittäin tärkeää, että muilla lainsäädäntötoimenpiteillä ja tukijärjestelmillä tarvittaessa voitaisiin kompensoida lisääntyneet kustannukset, jotta suomalaisen kotieläintuotannon kilpailukyky ei heikkene.

Valiokunnan lausunto YmVL 44/2022 vp
Eriävä mielipide

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.1.2023

Petri Huru ps
Mauri Peltokangas ps
Sheikki Laakso ps